

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مصاحبه پژوهشی؛

بررسی وضعیت کشاورزی ارگانیک در ایران و جهان

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وبسایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲	* نکات برجسته
۲	* مقدمه و طرح مسئله
۳	* کشاورزی ارگانیک چیست؟
۵	* زیانهای کشاورزی تجاری
۵	* مزایای کشاورزی ارگانیک
۶	* وضعیت کشاورزی ارگانیک در جهان
۶	* وضعیت کشاورزی ارگانیک در ایران
۷	* استانداردها و قوانین کشاورزی ارگانیک
۷	* شرکت های بازرسی و گواهی دهنده
۷	* نشان استاندارد گروهی
۸	* راهکارهای و سیاست های توسعه کشاورزی ارگانیک
۸	* جمع بندی

* نکات برجسته

- ❖ کشاورزی ارگانیک در راستای توسعه پایدار کشاورزی بوده و به مجموعه‌ای از عملیات گفته می‌شود که با هدف کنترل مصرف نهاده‌های غیرطبیعی به اجرا در می‌آید و در آن مصرف کود و سموم شیمیائی، مواد نگهدارنده سنتز شده، داروهای شیمیائی، ارگانوسم‌های تولید شده به روش مهندسی ژنتیک و پساب‌ها کنار گذاشته می‌شود.
- ❖ در سراسر دنیا حدوداً ۱۶ نام متفاوت از آنچه که کشاورزی ارگانیک می‌نامیم وجود دارد. برخی از شناخته شده‌ترین آنها، کشاورزی زیستی، کشاورزی بیولوژیک، کشاورزی تجدید شونده و کشاورزی پایدار است.
- ❖ در سال ۲۰۱۶ ایران دارای ۴۹۳۷۳ هکتار سطح زیر کشت ارگانیک بوده است که از این میزان ۱۸۸۷۱ هکتار سطوح زیر کشت محصولات زراعی بوده‌اند.
- ❖ محصولات تولید شده ارگانیک در ایران شامل زعفران، پسته، خرما، گردو، هلو، سیب، زیتون، انار، برنج، گوجه فرنگی، سیب زمینی، هویج، گلرنگ، انجیر، گل رز و داروهای گیاهی می‌باشند.
- ❖ در کشور ما به دلیل عدم وجود نظام مشخصی در زنجیره تولید، گواهی و عرضه و نظارت، بازار مشخص و نظام معینی برای صادرات یا واردات محصولات ارگانیک وجود ندارد.
- ❖ از تعداد ۶۶ محصول ارگانیک (۴۱ محصول زراعی و ۲۱ محصول باغی) تولید کشاورزی جهان، کشور ایران با هفت محصول زراعی و پانزده محصول باغی ارگانیک در رتبه‌های نخست تا دهم قرار گرفته است.
- ❖ براساس گزارش‌ها سال ۲۰۱۸ (آمار سطح زیر کشت ارگانیک برای سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶)، رشد سالانه سطح زیرکشت ارگانیک در کشور ایران بیش از چهار درصد بوده است. همچنین سهم ایران از کشت محصولات ارگانیک جهان در سال ۲۰۱۶ حدود ۰/۰۴ درصد بوده است.

* مقدمه و طرح مسئله

امروزه رویکرد جهانی به سمت تولید محصولات سالم و ارگانیک می‌باشد. محصولات ارگانیک ماحصل به‌کارگیری استانداردهای داوطلبانه زیست محیطی هستند که مهمترین هدف آن حفظ و پایداری خاک و ارزش‌های اکوسیستمی است. کشاورزی ارگانیک در راستای توسعه پایدار کشاورزی بوده و به مجموعه‌ای از عملیات گفته می‌شود که با هدف کنترل مصرف نهاده‌های غیرطبیعی به اجرا در می‌آید و در آن مصرف کود و سموم شیمیائی، مواد نگهدارنده سنتز شده، داروهای شیمیائی، ارگانوسم‌های تولید شده به روش مهندسی ژنتیک و پساب‌ها کنار گذاشته می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهند که روند استقبال جهانی کشاورزی ارگانیک امید بخش می‌باشد که از جمله دلایل آن می‌توان به افزایش نگرانی‌ها در مورد آلودگی منابع پایه، سلامت غذا، انسان و حیوانات و نیز توجه بیشتر به ارزش‌های طبیعت و مناظر طبیعی اشاره کرد.

گر چه در مزارع ارگانیک عملکرد محصول معمولاً ۱۰ تا ۳۰ درصد کمتر از مزارع غیر ارگانیک است اما در صورت برنامه‌ریزی اصولی، میزان عملکرد، تولید و درآمد مزارع ارگانیک می‌تواند بیشتر از مزارع غیرارگانیک باشد. علاوه بر این، در کشورهای توسعه یافته عواملی مانند آمادگی مصرف کنندگان این کشورها برای خرید به قیمت بالاتر، پرداخت یارانه از سوی دولت و گسترش اکوتوریسم موجبات افزایش درآمد کشاورزی ارگانیک را فراهم می‌سازد.

علاوه بر مزایای زیست محیطی و اقتصادی مذکور، کشاورزی ارگانیک از لحاظ اجتماعی نیز منافع زیادی به همراه دارد و با تکیه بیشتر به نیروی کار، فرصت‌های شغلی را افزایش می‌دهد. همچنین کشاورزی ارگانیک شیوه‌ها و غذاهای سنتی را احیا می‌کند و در تقویت انسجام اجتماعی نقش موثری دارد. در مقایسه با استراتژی انقلاب سبز که با هدف تامین مواد غذایی جمعیت رو به رشد جامعه جهانی (به علت بالا رفتن امید به زندگی در اثر بهبود و پیشرفت ارائه خدمات بهداشتی و دسترسی به مواد غذایی با تنوع و کیفیت بهتر در کشورهای توسعه یافته و اکثر کشورهای در حال توسعه) بر اهداف کوتاه مدت و حداکثر عملکرد متکی بود با استفاده بی‌وریه و نامتعادل از کودها و سموم که تخریب خاک و از بین رفتن موجودات خاکی را در پی داشت، توان تولید و حاصلخیزی خاک در بلند مدت کاهش یافت و نتیجه این روش کشاورزی، پایین آمدن کیفیت محصولات بود.

در همین راستا و برای تحلیل و بررسی بیشتر وضعیت کشاورزی ارگانیک در ایران و جهان مصاحبه‌ای با خانم دکتر الهام باریکانی، عضو هیئت علمی و مدیر گروه پژوهشی اقتصاد منابع طبیعی و محیط زیست موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی^۱ انجام شده که مهمترین بخش‌های آن در این پژوهش ارائه می‌شود.

*** کشاورزی ارگانیک چیست؟**

تعاریف متعدد و متنوعی از کشاورزی ارگانیک ارائه شده است که چند نمونه از آنها ارائه می‌شود. بنا بر تعریف کشاورزی ارگانیک عبارت است از نظام مدیریت تولید اکولوژیکی که به تقویت و گسترش تنوع زیستی و چرخه‌های بیولوژیکی و فعالیت‌های بیولوژیکی خاک می‌پردازد. نظام مزبور بر پایه حداقل بهره‌برداری از نهاده‌های خارج از مزرعه و نیز اقدامات مدیریتی برای بازسازی نگهداری و تقویت توازن اکولوژیکی بنا شده است.

کشاورزی ارگانیک سیستم تولیدی است که از سلامت انسان‌ها، اکوسیستم‌ها و خاک‌ها حمایت می‌نماید و بر پروسه‌های اکولوژیکی، تنوع زیستی و سیکل‌های طبیعی تکیه دارد و کاربرد نهاده‌های با اثر رقابتی را ترجیح می‌دهد. کشاورزی ارگانیک از تجارت، نوآوری، علوم سودمند برای محیط زیست، ترویج نمایشگاه‌های مرتبط و کیفیت خوب زندگی اشخاص درگیر با آن ترکیب شده است. در ارائه تعریفی از کشاورزی ارگانیک مسائل چندی وجود دارد، از جمله آن که در این باره برخی تصورات وجود دارد که گاه از روی تعصب، ذهن را از اصل واقعیت دور می‌سازد. به علاوه این شیوه کشاورزی در بخش‌های مختلف جهان به اسامی گوناگون خوانده می‌شود. از طرف دیگر بنا به اعتقاد بسیاری از دست‌اندرکاران، کشاورزی ارگانیک موفق یک مفهوم ذهنی است که نیازمند به کارگیری شیوه‌های خاص است.

یکی از تصورات اشتباه در مورد کشاورزی ارگانیک آن است که این شیوه کشاورزی بی‌نیاز از کاربرد مواد شیمیایی می‌باشد. باید توجه داشت که ساختمان تمام موجودات زنده و غیر زنده، از ترکیبات شیمیایی تشکیل شده است. در حقیقت باید این طور گفت که آن دسته از مواد شیمیایی که به طور طبیعی به دست آمده‌اند در کشاورزی ارگانیک و در حاصلخیز

^۱- این مصاحبه در تاریخ ۱۳۹۹/۰۸/۱۸ انجام شده است.

نمودن خاک یا حفاظت گیاهان و پرورش دام، استفاده می‌شوند. البته کشاورزی ارگانیک، سیستمی است که با کاربرد مستقیم یا مصرف همیشگی آن دسته از مواد شیمیایی که به راحتی به فرم قابل حل در می‌آیند همچنین کاربرد هر گونه ماده ضد حیات حتی اگر منشا طبیعی داشته باشد، مخالف است. در جایی که استفاده از این ترکیبات الزامی است، باید ترکیباتی به کار برده شوند که کمترین تاثیر سوء را بر سیستم به جای گذارند.

اسامی و اصطلاحات متعددی تحت عنوان کشاورزی ارگانیک وجود دارد. گفته می‌شود که در سراسر دنیا حدوداً ۱۶ نام متفاوت از آنچه که کشاورزی ارگانیک می‌نامیم وجود دارد. برخی از شناخته شده‌ترین آنها، کشاورزی زیستی، کشاورزی بیولوژیک، کشاورزی تجدید شونده و کشاورزی پایدار است. اصطلاح کشاورزی بیولوژیک در اروپا طرفداران بیشتری دارد؛ در حالی که در بخش‌هایی از انگلیس و در آمریکا اصطلاح کشاورزی ارگانیک، کاربرد دارد. به رغم اختلافات ظاهری این اسامی، اصول همگی مشابه است. این اصول به طور خلاصه، توسط فدراسیون جهانی جنبش کشاورزی ارگانیک (IFOAM)^۱ به صورت زیر بیان شده است:

تولید غذا با کیفیت بالا، در حد کافی
همگامی با طبیعت، به جای سلطه‌گری و چیرگی بر آن
تقویت چرخه‌های زیستی در سیستم‌های زراعی، شامل تقویت میکرو ارگانیسم‌ها، فون (پوشش جانوری) و فلور (پوشش گیاهی) خاک و افزایش تنوع گیاهی و جانوری
حفظ و افزایش حاصل خیزی خاکها در دراز مدت
بهره‌گیری از منابع تجدید شونده، تا حد امکان
فراهم نمودن شرایطی از زندگی برای دام‌ها که امکان بروز کلیه رفتارهای غریزی را برای آنها فراهم سازد
جلوگیری از بروز کلیه اشکال آلودگی ناشی از عملیات مختلف کشاورزی
حفظ تنوع ژنتیکی سیستم کشاورزی و محیط اطراف، شامل حفاظت از گیاهان و زیستگاه‌های طبیعی
امکان کسب درآمد کافی برای زارعین و جلب رضایت آنها و نیز ایجاد محیط کار سالم
در نظر گرفتن اثرات گسترده اجتماعی و اکولوژیکی سیستم زراعی
در حقیقت کشاورزی ارگانیک سعی دارد با بهره‌گیری از یافته‌های علوم زیستی به صورت تکنیک‌های پیشرفته خود را از قید ترکیبات آگروشیمیایی که کشاورزی صنعتی را به خود وابسته کرده است رها ساخته و به بهبود کیفیت خاک و محصولات کشاورزی کمک کند.

^۱.International Federation of Organic Agriculture Movement

* زیان‌های کشاورزی تجاری

برخی از زیان‌های کشاورزی تجاری و متعارف به شرح زیر ارائه شده است:

در کشاورزی تجاری و متعارف از بیش از ۳۰۰ ترکیب شیمیایی خطرناک و مصنوعی نظیر آفت‌کش‌ها، علف‌کش‌ها، و کودهای شیمیایی به منظور کنترل آفات و حشرات و حاصلخیز سازی خاک استفاده می‌گردد که بقایای این مواد پس از ورود به بدن می‌توانند موجب مشکلات عدیده‌ای گردد از جمله بروز نقص‌های مادرزادی، تولد نوزاد با وزن کم، اختلال در سیکل ماهانه زنان، سقط جنین، بلوغ زودرس و یا دیررس، یائسگی زودرس، کاهش تعداد اسپرم مردان، کاهش باروری و یا ناباروری، تغییر در سرعت متابولیسم، اختلال در سیستم غدد داخلی، ضعف عضلانی، کاهش حافظه، آسیب به سیستم عصبی و مغز، کاهش کارایی سیستم ایمنی بدن و سرطان‌زایی.
استفاده از کودهای شیمیایی و آفت‌کش‌ها سبب آلودگی آب، خاک و هوا می‌گردند.
استفاده بی‌رویه از کودهای شیمیایی و آفت‌کش‌ها موجب می‌شود تا آفت‌ها نسبت به سموم مقاوم شده و آفت‌های جدیدی نیز ظاهر شوند.
مهندسی ژنتیک و یا اصلاح ژنتیک محصولات به جداسازی، دستکاری و انتقال ژن‌ها اطلاق می‌گردد. در این روش ژن‌های با خاصیت مطلوب از یک گونه جدا گردیده و به گونه هدف انتقال داده می‌شود. بهبود کیفیت، افزایش تولید، ایجاد یک صفت مطلوب و مقاوم ساختن محصولات در برابر آفت‌ها و تنش‌های محیطی از کاربردهای مهندسی ژنتیک می‌باشد.
استفاده هورمون‌ها در دام و طیور رشد آنها را تسریع کرده و فربه شدن آنها را سرعت می‌بخشد. اما از ارزش غذایی آنها می‌کاهد. آنتی بیوتیک‌ها هم که برای جلوگیری از بیمار شدن دام و طیور مورد استفاده قرار می‌گردند می‌تواند به دلیل مصرف طولانی مدت و مکرر آنتی بیوتیک باقیمانده در محصولات دامی توسط انسان منجر به مقاومت آنتی بیوتیکی باکتری‌ها و عوامل بیماری‌زا شود.

* مزایای کشاورزی ارگانیک

مهمترین فوائد کشاورزی ارگانیک به طور خلاصه شامل موارد زیر است:

در کشاورزی ارگانیک، آب توسط مواد شیمیایی آلاینده مانند کودهای مصنوعی، آلوده نمی‌شود.
در کشاورزی ارگانیک تعادل اکوسیستم و حاصلخیزی خاک حفظ می‌گردد. فرسایش خاک نیز تا ۵۰ درصد کاهش می‌یابد.
قرار نگرفتن کشاورزان در معرض سموم و آلاینده‌های شیمیایی
همچنین فواید مصرف مواد غذایی ارگانیک به دلیل این است که ارزش غذایی بالاتری دارند. میزان ویتامین C، کلسیم منیزیم، آهن و فسفر در مواد غذایی ارگانیک بیشتر است.
مواد غذایی ارگانیک حاوی آنتی اکسیدان بیشتری است.
محصولات ارگانیک سالم‌تر بوده و به بقایای آفت‌کش‌ها آلوده نمی‌باشند. همچنین این محصولات فاقد افزودنی‌های غذایی بوده و طبعا سالم‌ترند.
خوشمزه و خوش طعم‌تر هستند.
تولید کنندگان محصولات ارگانیک از استانداردها و دستورالعمل‌های بسیار سخت‌گیرانه‌ای تبعیت می‌کنند که احتمال آلوده شدن این گونه محصولات به مواد شیمیایی و سمی به حداقل ممکن می‌رسد.

مهمترین فوائد کشاورزی ارگانیک

کشاورزان تولید کننده محصولات ارگانیک، مواد ارگانیک خاک را با استفاده از گیاهان پوششی^۱، کمپوست، اصلاح کننده‌های بیولوژیکی خاک، تولید گیاهان مقاوم به آفات و بیماری‌ها و عدم استفاده از سموم شیمیایی بالا می‌برند.

*** وضعیت کشاورزی ارگانیک در جهان**

براساس گزارش‌های منتشر شده، کشاورزی ارگانیک در سطح جهان در سال‌های گذشته در اکثر مناطق جهان از جمله کشورهای در حال توسعه به سرعت در حال گسترش بوده و روش‌های اجرایی تولید، نظارت و صدور گواهی بهبود یافته و مردم در بسیاری از جوامع به ویژه در کشورهای توسعه یافته از مزایای غذای سالم تر و با کیفیت بالاتر برخوردار شده‌اند، گفتنی است کشاورزان جوامع روستایی به خصوص در کشورهای در حال توسعه از سود مناسب و ارزش صادراتی این محصولات بهره‌مند شده‌اند.

هر ساله موسسه تحقیقات کشاورزی ارگانیک (FIBL) و فدراسیون بین‌المللی جنبش‌های کشاورزی ارگانیک (IFOAM) آخرین وضعیت کشاورزی ارگانیک را در سراسر جهان تحت عنوان جهان کشاورزی ارگانیک منتشر می‌کنند. این گزارش شامل آخرین آمار و اطلاعات سطح زیر کشت محصولات ارگانیک، فعالان بخش ارگانیک، استانداردها و قوانین تجارت ارگانیک در قاره‌های آفریقا، آسیا، اروپا، کشورهای مدیترانه، آمریکای لاتین و کارائیب، آمریکای شمالی و اقیانوسیه است.

نوزدهمین گزارش توسط این دو سازمان در فوریه ۲۰۱۸ منتشر شده است و داده‌های این گزارش از ۱۷۸ کشور جهان جمع آوری شده و داده‌های به روز شده سطح زیر کشت و تعداد تولید کنندگان برای ۱۵۰ کشور ارائه شده است. براساس آمارهای ارائه شده در سال ۲۰۱۶ نزدیک به ۵۷/۸ میلیون هکتار کشت ارگانیک در جهان وجود داشته که مناطق با بیشترین سطح زیر کشت شامل: اقیانوسیه با سطح زیر کشت ۲۳/۷ میلیون هکتار یعنی حدود ۵۰ درصد از اراضی قابل کشت این منطقه، اروپا با سطح زیر کشت ۱۳/۵ میلیون هکتار معادل ۲۳ درصد، آسیا ۴/۹ میلیون هکتار معادل ۹ درصد، آمریکای شمالی ۳/۱ میلیون هکتار معادل ۶ درصد آفریقا ۱/۸ میلیون هکتار معادل ۳ درصد بوده است. کشورهایی با بیشترین سطح کشاورزی ارگانیک شامل استرالیا با سطح ۲۷/۴ میلیون هکتار، آرژانتین با سطح ۳ میلیون هکتار و چین با سطح ۲/۳ میلیون هکتار بوده‌اند.

*** وضعیت کشاورزی ارگانیک در ایران**

سال ۲۰۱۷ برای کشاورزی ارگانیک ایران سال موفقیت آمیزی بوده است. در این سال وزارت جهاد کشاورزی کمیته کشاورزی ارگانیک را برای ارائه برنامه اقدامات و سیاست‌های مرتبط برای توسعه کشاورزی ارگانیک در ایران ایجاد کرده و در برنامه پنجم توسعه اختصاص ۲۵ درصد از اراضی کشور به کشت ارگانیک پیش بینی شده بود. همچنین در بند و ماده ۴۱ برنامه ششم توسعه حمایت از محصولات ارگانیک در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه به عمل آمده است.

در سال ۲۰۱۶ ایران دارای ۴۹۳۷۳ هکتار سطح زیر کشت ارگانیک بوده است که از این میزان ۱۸۸۷۱ هکتار سطوح زیر کشت محصولات زراعی بوده‌اند. اولین محصول ارگانیک تولید شده در ایران گلاب ارگانیک استخراج شده از نهال گل محمدی بود که در کرمان تولید شد و در سال ۱۹۹۹ مورد تایید قرار گرفت. در سال ۲۰۰۶ دومین شرکت از استان فارس

۱ - گیاه پوششی: گیاهانی کوتاه و سریع‌الرشد هستند و باعث بهبود باروری خاک می‌شوند. این گیاه نسبت به مواد غذایی پر توقع نبوده و آب زیادی لازم ندارند و مانع رشد علف‌های هرز می‌شوند.

موفق به صدور انار، انجیر، خرما و گیاهان دارویی ارگانیک به اتحادیه اروپا شد. محصولات تولید شده ارگانیک در ایران شامل زعفران، پسته، خرما، گردو، هلو، سیب، زیتون، انار، برنج، گوجه فرنگی، سیب زمینی، هویج، گلرنگ، انجیر، گل رز و داروهای گیاهی می باشند.

از نظر تجارت خارجی و بازار سه منطقه آمریکای شمالی، اروپا و آسیا به عنوان بازارهای مهم مصرف محصولات ارگانیک شناخته شدند. در کشور ما به دلیل عدم وجود نظام مشخصی در زنجیره تولید، گواهی و عرضه و نظارت، بازار مشخص و نظام معینی برای صادرات یا واردات محصولات ارگانیک وجود ندارد. این در حالی است که از تعداد ۶۶ محصول ارگانیک (۴۱ محصول زراعی و ۲۱ محصول باغی) تولید کشاورزی جهان، کشور ایران با هفت محصول زراعی و پانزده محصول باغی ارگانیک در رتبه‌های نخست تا دهم قرار گرفته است.

آینده کشاورزی ارگانیک در ایران به نظر مثبت است. نرخ رشد تولید محصولات ارگانیک در چند سال گذشته نوید بخش گسترش سریع و قابل توجه این بخش است. براساس گزارش جهان کشاورزی ارگانیک سال ۲۰۱۸ (آمار سطح زیر کشت ارگانیک برای سال های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶)، رشد سالانه سطح زیر کشت ارگانیک در کشور ایران بیش از چهار درصد بوده است. همچنین سهم ایران از کشت محصولات ارگانیک جهان در سال ۲۰۱۶ حدود ۰/۰۴ درصد بوده است.

*** استانداردها و قوانین کشاورزی ارگانیک**

استانداردها در کشاورزی ارگانیک شامل اصول، قواعد، پیشنهادهای و ضرورت‌هایی هستند که باید در کلیه مراحل تولید و فرآوری تا مصرف رعایت شوند. نیاز به داشتن قواعد و استانداردهای روشن و هماهنگ نه تنها به وسیله فدراسیون جهانی جنبش کشاورزی ارگانیک (IFOAM) و سازمان‌های منطقه‌ای بلکه به وسیله سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان خواربار کشاورزی جهانی (FAO)، سازمان تجارت جهانی (WTO) سازمان بهداشت جهانی (WHO) مورد تأکید قرار گرفته و بر این عقیده‌اند که قواعد بین‌المللی مربوط به تولیدات زیستی، هم برای امنیت و اطمینان مصرف‌کنندگان و هم برای رقابت عادلانه تولیدکنندگان و تسهیل در تجارت ضروری می‌باشند. وجود قواعد و استانداردهای بین‌المللی همچنین برای دولت‌هایی که علاقمند به توسعه قوانین و استانداردهای کشاورزی زیستی در کشورهایشان هستند نیز اهمیت زیادی دارد.

*** شرکت‌های بازرسی و گواهی دهنده**

گواهی ارگانیک یک محصول یعنی اینکه این محصول، فرآیندهای ارگانیک را طی کرده باشند. این گواهی اسم شرکت گواهی دهنده و نوع استاندارد آن را مشخص می‌نماید. چارچوب اصلی استانداردها در رابطه با تولید محصولات ارگانیک توسط سازمان بین‌المللی کشاورزی ارگانیک (IFOAM) تنظیم می‌شود و سپس این سازمان استانداردها را به تأیید سازمان‌های ملی، همچنین سازمان‌های اجرایی می‌رساند تا بدین ترتیب؛ نسبت به تجارت بین‌المللی محصولات ارگانیک اقدام شود. سازمان بین‌المللی کشاورزی ارگانیک در سال ۱۹۷۹ تأسیس شد که در سطح اروپا در رابطه با محصولات ارگانیک فعالیت دارد، هدف این سازمان ایجاد یک علامت ارگانیک جهانی به دور از هر گونه قید ملی یا اتحادیه‌ای اعلام شده است. علاوه بر این سازمان بین‌المللی کشاورزی ارگانیک با برگزاری کنفرانس‌ها، سمینارها و انتشار مجلات علمی به زبان‌های مختلف، زمینه تبادل اطلاعات و نظریات را فراهم می‌سازد.

*** نشان استاندارد گروهی**

لازم به ذکر است که روستاها، تعاونی‌های روستایی، اتحادیه‌های کشاورزی و شرکت‌های سهامی عام با حضور کشاورزان به عنوان سهامدار و مانند آن، می‌توانند گواهی تولید محصولات ارگانیک در قالب گواهی گروهی را، دریافت کنند. این گونه مجموعه‌های کشاورزی، باید تحت مدیریت واحد و به صورت چتری فعالیت نموده و همه الزامات این استاندارد را برآورد کنند. این نوع صدور گواهی تنها برای کشاورزان خرده پا و با سطح زیرکشت یا میزان تولید کم با محصولات یکسان و مشترک، قابل صدور است.

کشاورزان عمده، خرید و فروش محصولات کشاورزی و واحدهای فرآوری واجد شرایط دریافت این نوع گواهی نخواهند بود. فرآورده تولیدی باید تحت نام یکسان و در قالب یک استراتژی هم نواخت و ثابت، تولید و به فروش برسد. کشاورزان عضو گروه، حق عرضه و فروش محصولات خود را به صورت انفرادی و مستقل ندارند. استقرار سیستم کنترل داخلی جهت حصول اطمینان از هماهنگی فعالیت درون گروهی الزامی می‌باشد. این سیستم باید توسط یک فرد منتخب هدایت شود. گواهی گروهی برای تولید کنندگان محصولات زراعی و باغی و عرصه‌های طبیعی، در یک محدوده جغرافیایی مشخص کاربرد داشته و دوره گذر محصولات مطابق الزامات این استاندارد، تعیین می‌شود.

*** راهکارهای و سیاست‌های توسعه کشاورزی ارگانیک در کشور**

راهکار کلی در جهت توسعه کشاورزی ارگانیک عبارتند از:

- ❖ برنامه‌ریزان بخش کشاورزی باید با اطلاع‌رسانی و انجام فعالیت‌های ترویجی برای استفاده از ظرفیت‌های موجود در کشور، به برطرف نمودن ضعف اطلاعات و دانش کشاورزان پرداخته و موانع انگیزه‌ای و نگرشی توسعه این کشت را برطرف نمایند.
- ❖ برنامه‌ریزان بخش کشاورزی با توجه ویژه به کشاورزی ارگانیک در تدوین برنامه‌های راهبردی و تحقیقات کشاورزی، ضمن رفع موانع و مشکلات اقتصادی و مدیریتی، با تدوین نظام قیمت‌گذاری مناسب و مجزا برای محصولات ارگانیک، در زمینه تسهیل امر صادرات محصولات کشاورزی ارگانیک، زمینه حمایت از کشاورزان پیشرو در کشت ارگانیک را فراهم نمایند.
- ❖ ارائه دوره‌های آموزشی - ترویجی در زمینه کشاورزی ارگانیک برای کشاورزان و تشویق آنان به شرکت در کلاس‌ها و همچنین، آموزش مروجین کشاورزی برای اشاعه کشاورزی ارگانیک و نیز ترویج کشاورزی ارگانیک از طریق رسانه‌های جمعی مثل رادیو و تلویزیون و سایر کانالهای ارتباطی و منابع اطلاعاتی جهت ارتقای سطح آگاهی‌های عمومی مصرف کنندگان و تولید کنندگان محصولات ارگانیک ضروری است.
- ❖ دولت و سازمان‌های دولتی با حمایت از کشاورزان تولید کننده محصولات ارگانیک، بیمه محصولات آنان، ایجاد و توسعه بازارهای محلی محصولات ارگانیک و بررسی اقتصادی و شناسایی بازارهای جهانی برای صادرات محصولات ارگانیک، تدارک وسایل حمل و نقل مناسب برای انتقال این نوع محصولات و ایجاد محل‌هایی برای ذخیره و نگهداری محصولات ارگانیک، انگیزه و نگرش کشاورزان را نسبت به کشت محصولات ارگانیک تقویت و بهبود بخشند.

***جمع بندی**

کشاورزی ارگانیک به عنوان یک روش معتبر کشاورزی به رسمیت شناخته شده است. توانایی این سیستم در تحقق اهداف سیاسی کشاورزی مورد قبول بسیاری از کشورها می باشد. اما باید توجه داشت که کشاورزی ارگانیک یک روش ثابت و پایدار نیست بلکه سیستمی است پویا که به سرعت در حال توسعه و تکامل است. توسعه و ترویج کشاورزی ارگانیک مستلزم اجرای برخی سیاستها و اقدامات است. گرایش و سمت گیری سیاستهای کشاورزی دولت به سمت اهداف زیست محیطی و اجتماعی فرصت بسیار خوبی برای گسترش کشاورزی ارگانیک فراهم خواهد آورد.

بسیاری از کشاورزان تولید کننده محصولات ارگانیک با مسائل مهمی در خصوص این شیوه تولیدی رو به رو هستند. میزان در آمد این کشاورزان به ویژه در سالهای اولیه تولید که میزان برداشت محصول نسبت به سایر مزارع که از نهادههای شیمیایی استفاده می کنند، کمتر است. لذا حمایت از این کشاورزان و حفظ انگیزه تولید برای سالهای آینده در این خصوص بسیار اهمیت دارد. همچنین در هنگام عرضه محصولات ارگانیک به بازار از هیچ گونه مواد نگهدارنده استفاده نمی شود و تنها به ظاهر، رنگ، بالابردن ماندگاری، افزایش تولید و مقاوم کردن آنها در برابر صدمات ناشی از حمل و انبارداری توجه می شود. بنابر این مسائل زیرساختی از جمله فرآیند انتقال این نوع محصولات به بازار از مشکلات عمده دیگر تولید محصولات ارگانیک می باشد. برخی از دیگر موانع و مشکلات توسعه کشت محصولات ارگانیک از دیدگاه کشاورزان تولید کننده شامل ضعف دانش و آگاهی کشاورزان، مسائل فنی و مدیریتی زمین و مسائل حمایتی در خصوص نهادههای تولید این محصولات می باشد.

برای رفع مشکلات موجود در زمینه تجارت محصولات ارگانیک لازم است استانداردها و ضوابط صدور گواهی تدوین و به اجرا در آید. آموزش مروجین کشاورزی برای اشاعه کشاورزی ارگانیک و نیز ارتقای سطح آگاهیهای عمومی ضروری است و مراکز تحقیقاتی می بایست برای حل مسائل فنی، اقتصادی و اجتماعی این راهکار نوین و اطمینان بخش، تلاش افزون تری به عمل آورند.